

Vikten av vårdhygien

I primärvård och kommunal vård

Jon Edman Wallér
Hygienläkare SÄS

Nightingale

1820-1910

Vikten av renhet i sjukvård

Rent vatten, ren luft, **rena händer**

Utgick från miasmateorin

Semmelweis

1818-1865

Handdesinfektion inför förlossning

Kalciumhypoklorit

Dödlighet i barnsängsfeber: 10 % -> 2%

”Små likpartiklar”

Lister

1827-1912

Kirurgisk hygien

Instrumentdesinfektion

Huddesinfektion inför ingrepp

Sårdesinfektion

Spaulding

1907-1995

Mikrobiolog i Philadelphia

Föreslog en struktur för
desinfektion utifrån användning

Används fortfarande runt om i
världen

Lokala varianter i olika länder

Bra! Men...

...är det inte lite väl stort fokus på sjukhus?

”Sjukhushygien”

”Nosokomiala infektioner”
(nosokómos = sjukhus på grekiska)

Bok utgiven 1975

Sjukhusen är en speciell miljö

- Många som bär på smitta och många som riskerar att smittas
- Dessa samlas på relativt liten yta
- Personal som går emellan
- Hälften får antibiotika
- Många får kateter, kärlinfarter och andra in- och utfarter

Ja, sjukhuset är en **högriskmiljö...**

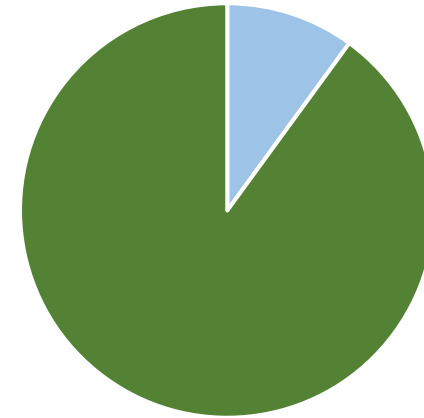
Svenska HALT 2023

118 000 boende på SÄBO

En av tio har svårläkta sår, akuta sår
eller operationssår

En av tjugo har trycksår

En av tio har urinkateter

■ Dygn slutenvård ■ Dygn SÄBO

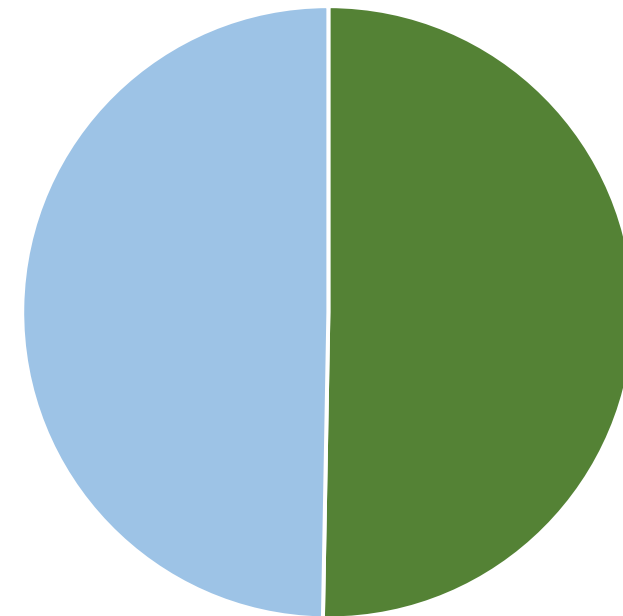
Svenska HALT 2023

1,5 % hade vid mätningen en vårdrelaterad infektion – motsvarar 1 770 personer i Sverige

= **Lika många** som har en vårdrelaterad infektion på sjukhus (ca 10 % av 17500 vårdplatser på sjukhus)

= Mer än tre gånger fler än det totala antalet IVA-platser i Sverige

Antal personer med en vårdrelaterad infektion just nu

■ SÄBO ■ Sjukhusvård

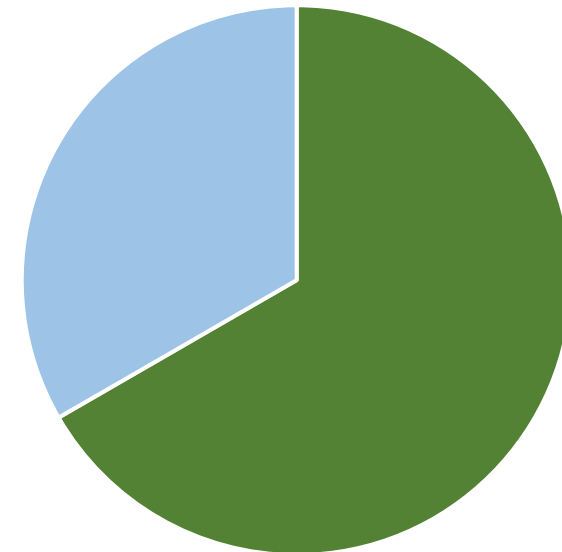
Primärvårdsbesök

40 miljoner primärvårdsbesök per år
i Sverige

- Läkarbesök
- Sjuksköterskebesök
- Mödravårdscentralsbesök
- Barnavårdscentralsbesök
- Fysio- och arbetsterapeutbesök

Slutenvården: 20 miljoner
öppenvårdsbesök – likartad risk

Besök i öppenvård

- Primärvårdsbesök
- Öppenvårdsbesök sjukhus

Slutsats

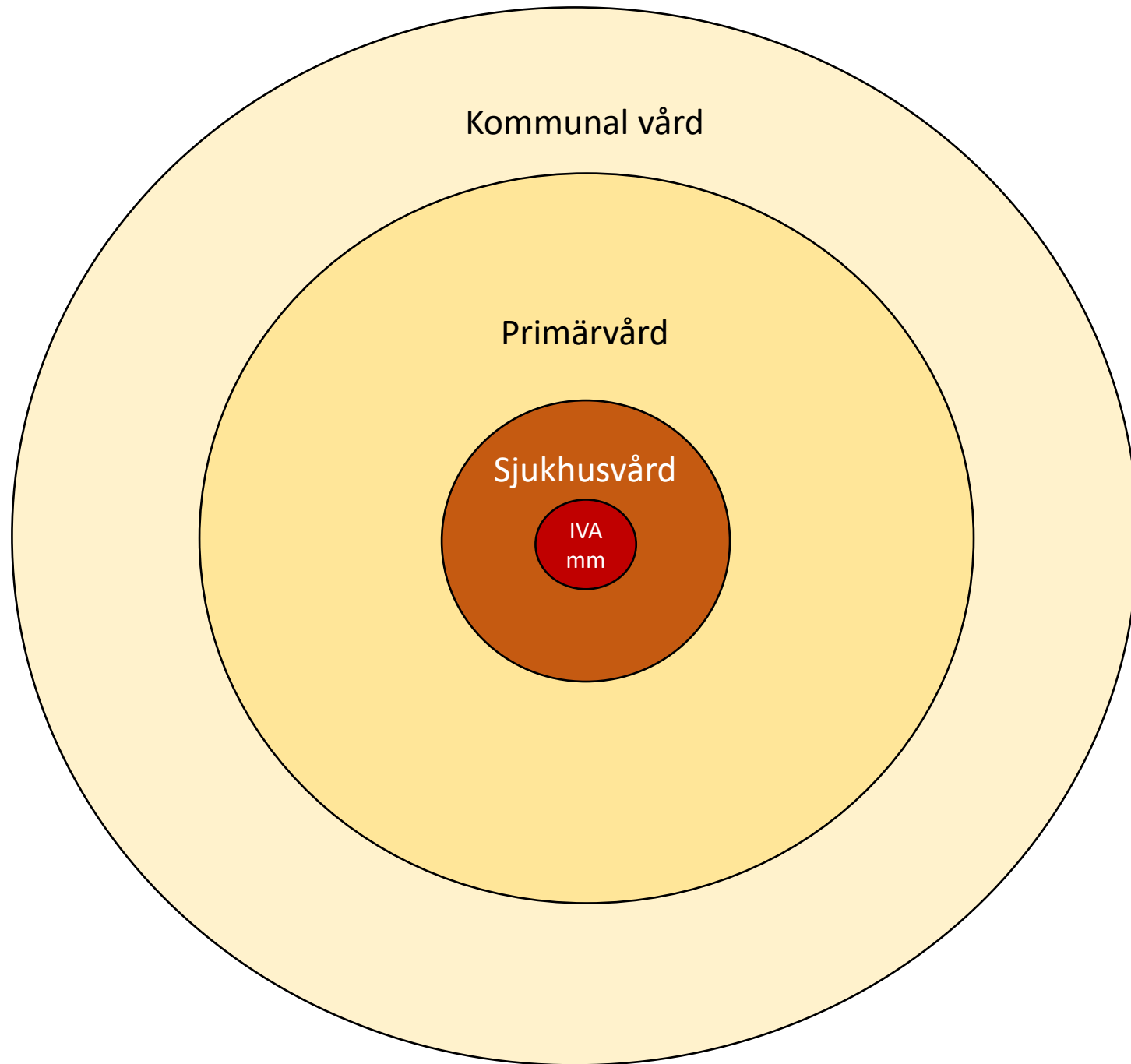
Vårdhygieniska risker förekommer mer koncentrerat på sjukhus

Men många fler människor vårdas i primärvård och kommunal vård

Det totala antalet infektionsfall/riskmoment är minst lika stort som i sjukhusvården!

Situation som kan uppstå oavsett vårdform

Kommunal vård

Primärvård

Sjukhusvård

IVA
mm

Hälso- och sjukvårdslagen 2017:30

- **1 §** Hälso- och sjukvårdsverksamhet ska bedrivas så att kraven på en god vård uppfylls. Det innebär att vården särskilt ska
 1. vara av god kvalitet med en **god hygienisk standard**

Prepandemisk felanvändning av munskydd

Patientsäkerhetslagen 2010:659

- Patientsäkerhet: skydd mot vårdskada.
- Vårdskada: lidande, kroppslig eller psykisk skada eller sjukdom samt dödsfall som **hade kunnat undvikas** om adekvata åtgärder hade vidtagits vid patientens kontakt med hälso- och sjukvården.
- Vårdgivaren ska **regelbundet följa upp** planering, utförande, resultat och förbättringsåtgärder.

Vårdrelaterade
infektioner är den
vanligaste
vårdskadan

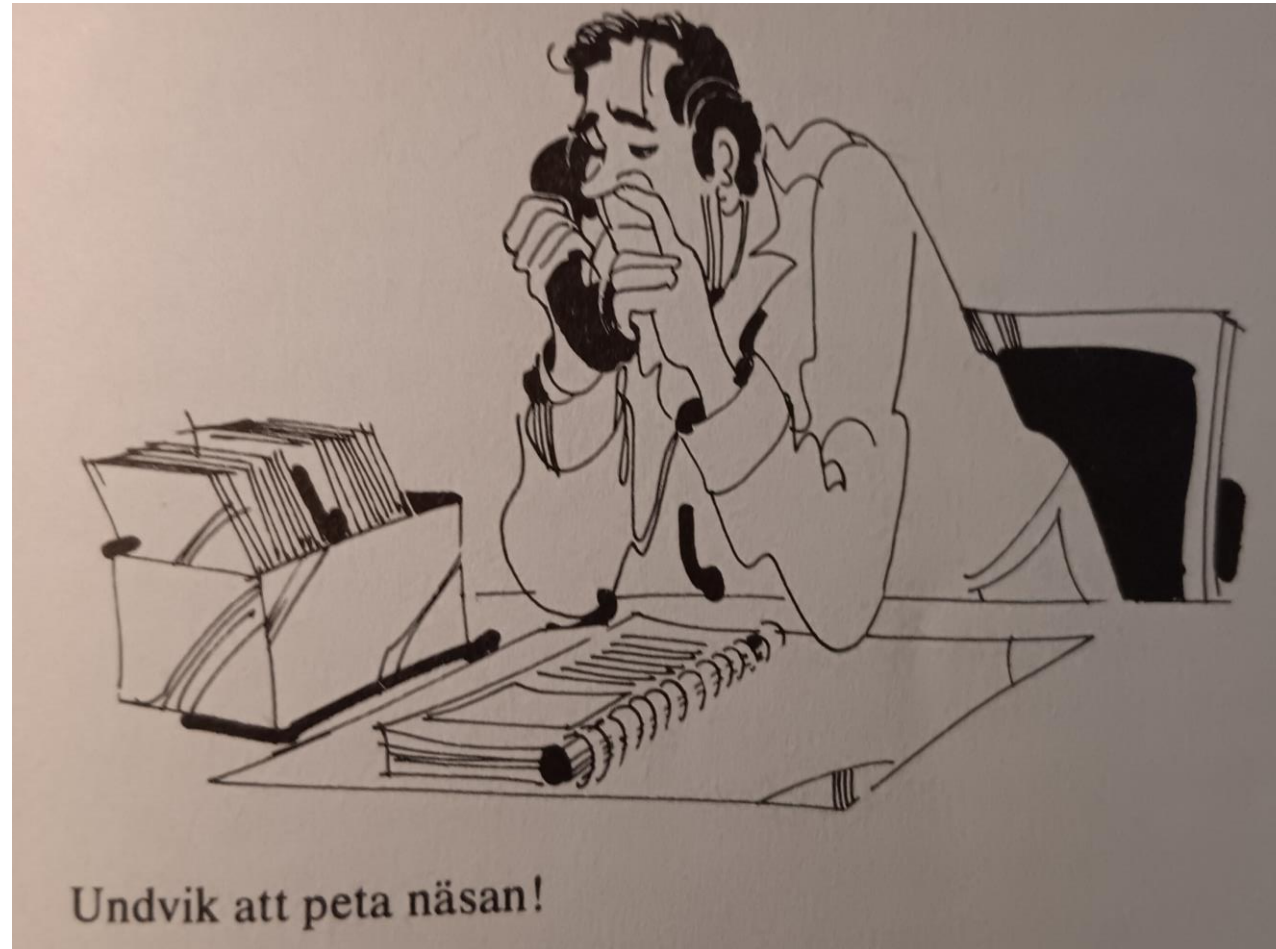
Patientsäkerhetslagen 2010:659

- Vårdgivaren måste fortlöpande undersöka vilka risker som finns i verksamheten. Riskerna ska undanröjas, eller, om det inte går, ska de hållas under kontroll.
- Fokus på **systemfel** istället för individuella misstag (syndabockstänk)

Omläggning av sår. Sköterskan bär näs-mun-skydd och plasthandskar och arbetar med pincett.

Sårömläggning anno 1975

Ett tidlöst råd